

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 233/2022-18

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa), zo sudcov Petra Molnára a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky obchodnej spoločnosti [REDACTED] právne zastúpenej Advokátskou kanceláriou Branislava Máčaja, s. r. o., Vajnorská 21A, Bratislava, IČO 46 759 875, v mene ktorej koná advokát Mgr. Branislav Máčaj, proti uzneseniu Okresného súdu Svidník č. k. 6 C 29/2018-616 z 20. januára 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 16. marca 2022 domáha vyslovenia porušenia základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením Okresného súdu Svidník (ďalej len „okresný súd“) č. k. 6 C 29/2018-616 z 20. januára 2022 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

Sťažovateľka navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie.

2. Na okresnom súde bolo vedené konanie o ochranu osobnosti, v ktorom sa 43 žalobcov proti sťažovateľke ako žalovanej domáhalo nemajetkovej ujmy v peniazoch pre každého v sume po 5 000 eur. Okresný súd rozsudkom č. k. 6 C 29/2018 z 18. júna 2020 rozhodol, že námietku miestnej nepríslušnosti vznesenej sťažovateľkou zamietol (výrok I), sťažovateľku zaviazal zaplatiť

žalobcom (každému z nich) nemajetkovú ujmu v sume po 3 300 eur (výrok II), vo zvyšku žalobu zamietol (výrok III) a žalobcom priznal nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu (výrok IV).

3. Sťažovateľka podala proti rozsudku okresného súdu vo všetkých výrokoch odvolanie. Vo vzťahu k výroku o trovách konania sťažovateľka namietala, že žalobcovia nemali plný úspech vo veci, a preto podľa § 255 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), reflektujúc na zásadu úspechu, nemôžu mať nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu. Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 13 Co 7/2021 z 30. marca 2021 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“) rozhodol tak, že sťažovateľku zaviazal zaplatiť každému žalobcovi sumu 110 eur, v prevyšujúcej časti uplatňovaný nárok žalobcov zamietol a zvyšok rozsudku okresného súdu potvrdil. Krajský súd vo vzťahu k trovám konania uviedol, že zásadu úspechu vo veci treba uplatniť aj na konania, v ktorých výška plnenia závisí od úvahy súdu alebo znaleckého posudku. V takýchto prípadoch však nejde o procesne neúspešného žalobcu, ak mu bola priznaná aspoň časť žalobou uplatneného nároku. Nemožno ho totiž *ad absurdum* zaťažiť procesnou zodpovednosťou za predvídanie výsledku na základe úvahy súdu alebo znaleckej činnosti. Podľa krajského súdu vhodným riešením má byť práve žalobcovo právo na plnú náhradu trov konania, avšak výlučne iba z prisúdenej sumy. Priznanie plnej náhrady trov konania výlučne z prisúdenej sumy je v tomto prípade zdôvodniteľné cez interpretáciu pojmu úspech vo veci, keďže ten sa skúma, čo sa týka právneho základu, nie výšky priznaného nároku.

Sťažovateľka podaním z 29. apríla 2021 navrhla, aby krajský súd vydal doplňujúci, eventuálne opravný rozsudok k rozsudku vo vzťahu k žalobcom priznanej náhrade trov konania v znení „žalobcovia 1/ až 43/ majú nárok na náhradu trov konania proti sťažovateľke v rozsahu 100 % z prisúdenej sumy“. Krajský súd tento návrh sťažovateľky uznesením č. k. 13 Co 7/2021 z 1. júna 2021 zamietol s odôvodnením, že znenie výroku korešponduje s ustanoveniami Civilného sporového poriadku.

4. Z ústavnej sťažnosti zároveň vyplýva, že sťažovateľke bolo doručené uznesenie vyššieho súdneho úradníka okresného súdu č. k. 6 C 29/2018 z 10. augusta 2021 (ďalej len „uznesenie vyššieho súdneho úradníka“), v zmysle ktorého bola sťažovateľka povinná uhradiť každému žalobcovi trovy právneho zastúpenia v sume 1 183,20 eur. Vyšší súdny úradník pri výpočte náhrady trov právneho zastúpenia aplikoval § 10 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška č. 655/2004 Z. z.“), keď vychádzal z tarifnej hodnoty 2 000 eur, pretože v konaní bola žiadaná náhrada nemajetkovej ujmy.

5. Proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka podala sťažovateľka sťažnosť, o ktorej okresný súd rozhodol napadnutým uznesením. Sťažovateľka namietala správnosť stanovenia tarifnej hodnoty veci určenej súdom prvej inštancie a zároveň namietala oprávnenosť niektorých úkonov právnej služby, resp. správnosť určenia ich sadzby. Vo vzťahu k stanoveniu tarifnej hodnoty veci sťažovateľka predovšetkým poukazovala na rozsudok krajského súdu, v ktorom krajský súd vyslovil v otázke výpočtu náhrady trov konania záväzný právny názor, teda že náhradu nemajetkovej ujmy, ktorej sa žalobcovia domáhajú, je potrebné považovať za nárok na náhradu

škody, ako i na názor, že bude vhodné pri výpočte náhrady trov konania vychádzať zo sumy prisúdenej.

6. Okresný súd v odôvodnení napadnutého uznesenia uviedol: *«Pre stanovenie správnej výšky tarifnej hodnoty veci považuje súd za kľúčové posúdiť právny charakter sporu. Súd nesúhlasí s tvrdením žalovanej, že predmetný spor označil odvolací súd za uplatnenie nároku na náhradu škody, pretože z odôvodnenia citovaného rozsudku Krajského súdu v Prešove vyplýva: „V danom prípade sa nepochybne jedná o spor vyvolaný zásahom do práva na ochranu osobnosti v zmysle ustanovení § 11 a § 13 Občianskeho zákonníka. Zároveň sa žalobcovia domáhajú primeraného zadosťučinenia, pričom tento nárok na náhradu nemajetkovej ujmy nepochybne možno subsumovať pod pojem škoda tak, ako to vyplýva aj z odôvodnenia rozsudku Súdneho dvora z 24.10.2013 vo veci C-22/2012 (Hassová), kedy obdobne aj v tomto prípade Súdny dvor uviedol, že nemajetková ujma je v zmysle Smernice o zodpovednosti za škodu subsumovaná pod pojem škody“ (bod 25 odôvodnenia).»* V kontexte sťažovateľkiných námietok okresný súd citoval z relevantných rozhodnutí ústavného súdu a aj Najvyššieho súdu Slovenskej republiky až napokon uviedol: *„... predmetná právna vec je nepochybne vecou o ochranu osobnosti v súvislosti so zásahom do súkromia žalobcov pri ochrane ich osobných údajov, čo vyplýva zo samotnej žaloby, z označenia veci v prvoinštančnom rozsudku a taktiež z označenia veci v záhlaví odvolacieho rozsudku, ale aj z jeho odôvodnenia. Z uvedeného dôvodu preto aplikácia § 10 ods. 8 vyhlášky pre stanovenie výšky tarifnej hodnoty 2 000 eur je správna.“*

II.

Argumentácia sťažovateľky

7. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti namieta, že okresný súd nerešpektoval právny názor krajského súdu vyjadrený v jeho rozsudku. V tejto súvislosti sťažovateľka uviedla: *„Okresný súd vo Svidníku v napadnutom uznesení potom namiesto výpočtového základu pre výpočet trov právneho zastúpenia podľa rozhodnutia odvolacieho súdu, ktorým mala byť suma 110,- EUR rozhodol, práve s poukazom na vyhlášku, že výpočtovým základom pre výpočet trov právneho zastúpenia bude suma 2.000,- EUR. Sťažovateľka v tejto súvislosti podotýka, že odvolací súd pri interpretácii pojmu úspech vo veci v predmetnom konaní, kedy za základ trov konania zvolil prisúdenú sumu nepochybne zohľadnil aj skutočnosť, že žalobcovia (každý z nich) sa na sťažovateľke domáhali zaplata sumy 5.000,- EUR, avšak každému z nich bola právoplatne priznaná len suma 110,- EUR.“*

Sťažovateľka, uvedomujúc si, že v § 262 ods. 1 a 2 CSP nie je explicitne uvedené, že súd prvej inštancie je viazaný právnym názorom o spôsobe určenia výšky trov konania, ktorý vyslovil odvolací súd v rozhodnutí o nároku na náhradu trov konania, uviedla, že vzhľadom na účel zákona by pre prvoinštančný súd takýto názor mal byť záväzný. Uvedené sťažovateľka vyvodila aj z toho, že rozhodnutie krajského súdu v merite veci aj v otázke nároku náhrady trov konania je rozhodnutím konečným.

8. Podľa názoru sťažovateľky okresný súd v odôvodnení napadnutého uznesenia uplatnil arbitrárny výklad § 262 ods. 2 CSP a súčasne bez existencie zákonnej opory revidoval rozhodnutie krajského súdu v otázke trov konania. Dôsledkom tohto neprijateľného konania potom bolo, že sťažovateľka musela právnomu zástupcovi žalobcov uhradiť sumu 50 869 eur namiesto sumy 9 200 eur. Postup okresného súdu, ktorý nerešpektoval názor odvolacieho súdu, pre sťažovateľku zároveň znamenal aj porušenie princípu právnej istoty.

9. Sťažovateľka porušenie majetkových práv (čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu) odvíja od tvrdenia o porušení jej práv na súdnu ochranu a spravodlivé konanie a tiež od toho, že uložená povinnosť nahradiť trovy konania žalobcom má negatívny dopad na jej majetok.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Sťažovateľka namieta porušenie práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy) a spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 dohovoru), ako i práva majetkového charakteru (čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu) napadnutým uznesením okresného súdu, podľa ktorého je povinná zaplatiť náhradu trov konania žalobcom. Sťažovateľka je presvedčená, že okresný súd nerešpektoval záväzný právny názor vyslovený v rozsudku krajského súdu, v dôsledku čoho rozhodol okresný súd prekvapivým rozhodnutím, v ktorom vychádzal pri určení výšky náhrady trov z nesprávnej tarifnej hodnoty.

11. Vo všeobecnosti platí, že spor o náhradu trov konania nedosahuje spravidla sám osebe intenzitu zakladajúcu porušenie základných práv a slobôd, akokoľvek sa môže účastníka konania citeľne dotknúť. Z judikatúry ústavného súdu (IV. ÚS 248/2008, III. ÚS 125/2010, I. ÚS 134/2016) vyplýva, že rozhodovanie o trovách konania pred všeobecnými súdmi je zásadne výsadou týchto súdov, pri ktorej sa prejavujú atribúty ich nezávislého súdneho rozhodovania. Ústavný súd pri posudzovaní problematiky nákladov konania, t. j. problematiky vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi akcesorickej, postupuje nanajvýš zdržanlivo a k zrušeniu napádaného výroku o nákladoch konania sa uchýľuje iba výnimočne, napr. keď zistí, že došlo k porušeniu práva na súdnu ochranu (spravodlivý proces) extrémnym spôsobom, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení zákona, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (rovnaké závery porov. napr. aj v I. ÚS 40/2012, II. ÚS 364/2014, II. ÚS 64/09, III. ÚS 92/09, IV. ÚS 248/08, z novej judikatúry pozri II. ÚS 153/2016, II. ÚS 357/2016, II. ÚS 681/2016, III. ÚS 109/2017).

12. Ústavný súd námietku sťažovateľky, že okresný súd nerešpektoval „záväzný pokyn“ krajského súdu, považuje za neopodstatnenú.

Ústavný súd preskúmal rozsudok krajského súdu, ktorý bol prílohou ústavnej sťažnosti a v ktorom mal byť údajne vyslovený záväzný právny názor v otázke výpočtu trov konania, a konštatuje, že krajský súd sa otázkou náhrady trov konania zaoberal výlučne v bode 40 odôvodnenia rozsudku. V uvedenom bode konštatoval, že žalobcovia majú nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu

z dôvodu úspechu vo veci. Toto svoje rozhodnutie odôvodnil citáciou z Komentára k Civilnému sporovému poriadku, konkrétne jeho časťou k § 255 CSP.

Ústavný súd sa stotožňuje s názorom krajského súdu, ako i názorom prezentovaným v Komentári k Civilnému sporovému poriadku, z ktorého jednoznačne vyplýva, že pokiaľ príslušný súd skonštatuje zásah do osobnostných práv, má žalobca plný úspech v spore, teda patrí mu plný nárok na náhradu trov konania v zmysle uplatnenia zásady úspechu. Z tohto hľadiska je irelevantné, či a prípadne v akej výške bola priznaná náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch.

Len na okraj ústavný súd konštatuje, že citáciu z odbornej literatúry nie je možné považovať za záväzný právny názor tak, ako to prezentuje sťažovateľka v ústavnej sťažnosti. Navyše krajský súd v danom prípade síce rozhodoval takpovediac s konečnou platnosťou „iba“ v merite veci a v otázke priznania nároku na náhradu trov konania. Problematika výpočtu konkrétnej výšky náhrady trov konania patrí výlučne do kompetencie okresného súdu. Uvedené má napokon oporu aj v § 262 ods. 2 CSP. Inými slovami, konanie o výške náhrady trov konania je možné považovať aj za subsystém či čiastkové konanie, ktoré je síce závislé, no do určitej miery oddelené od konania v merite veci.

13. Aj námietku o nesprávne určenej výške sadzby tarifnej odmeny v zmysle vyhlášky č. 655/2004 Z. z. považuje ústavný súd za neopodstatnenú.

Podľa § 10 ods. 8 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. vo veciach ochrany osobnosti podľa Občianskeho zákonníka, vo veciach ochrany podľa predpisov o masovokomunikačných prostriedkoch, vo veciach ochrany osobných údajov alebo vo veciach týkajúcich sa práva duševného vlastníctva je tarifnou hodnotou suma 1 000 eur, ak sa nežiada náhrada nemajetkovej ujmy, a suma 2 000 eur, ak sa žiada náhrada nemajetkovej ujmy.

V prejednávanvej veci z ústavnej sťažnosti, jej príloh aj napadnutého uznesenia bez akýchkoľvek pochybností vyplýva, že spor vedený okresným súdom medzi žalobcami a sťažovateľkou ako žalovanou bol jednoznačne sporom o ochranu osobnosti. Z citovaného ustanovenia vyhlášky č. 655/2004 Z. z. potom vyplýva, že súdu nie je poskytnutý manévrovací priestor na určenie výšky tarifnej hodnoty. Tento priestor normotvorca vytýčil len z hľadiska toho, či vôbec je náhrada nemajetkovej ujmy žalobou požadovaná. Dilema o prisúdenej a požadovanej sume by eventuálne prichádzala do úvahy v časti náhrady súdneho poplatku za odvolanie, čo ale nie je predmetom preskúmvanej ústavnej sťažnosti.

14. Na základe uvedených záverov je potrebné ústavnú sťažnosť odmietnuť z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

Okresný súd, aplikujúc a riadne interpretujúc príslušné zákonné ustanovenia, v danom prípade dostatočne jasne a relevantne vysvetlil svoj postoj k výpočtu náhrady trov konania. Ústavný súd nezistil v skutkových a právnych záveroch napadnutého uznesenia okresného súdu nič ústavne nekonformné, čo by nasvedčovalo jeho arbitrárnosti alebo ústavnej neakceptovateľnosti.

15. Rozhodovanie o trovách konania patrí jednoznačne do výlučnej kompetencie všeobecných súdov. Ako už bolo načrtnuté, právomoc ústavného súdu nenahrádza postupy a rozhodnutia

všeobecných súdov a nepoužíva sa na skúmanie namietanej vecnej nesprávnosti, pretože ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo vzťahu k všeobecným súdom. Opodstatnenosť ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy prichádza do úvahy iba v prípadoch extrémneho vybočenia zo štandardov uplatňovaných v rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, ktoré môžu mať za následok porušenie ústavou zaručených základných práv a slobôd, alebo tiež v prípadoch absencie primeraného zdôvodnenia tohto rozhodnutia všeobecným súdom.

16. Takéto vybočenie, resp. neodôvodnenosť rozhodnutia však ústavný súd v prípade sťažovateľky nevidel. Z namietaného uznesenia okresného súdu nevyplýva svojvôľa alebo taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu.

17. Na základe uvedeného ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti nezistil v napadnutom uznesení okresného súdu pochybenia takej ústavnoprávnej intenzity, aby mohol po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie konštatovať porušenie označených práv, a preto ústavnú sťažnosť sťažovateľky odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ako zjavne neopodstatnenú.

18. Nad rámec uvedeného ústavný súd dodáva, podobne ako v konaniach vedených ústavným súdom pod sp. zn. III. ÚS 60/2022 a III. ÚS 65/2022, že význam rozhodovania o výške náhrady trov konania je pre všeobecné súdnictvo zásadný, keďže sa spája s takmer každým civilným konaním. Tomu však nezodpovedá nastavenie opravných prostriedkov, ktoré znemožňuje, aby všeobecné súdnictvo formulovalo inštančne ustálené právne výklady k výške náhrady trov či skôr len k výške trov právneho zastúpenia. Súčasné nastavenie rozhodovania o výške náhrady trov konania je nielen z pohľadu neprehľadných konštrukcií vyhlášky č. 655/2005 Z. z., ale aj z toho, že tieto konštrukcie sú predmetom zjednocovania v pomerne obmedzenom priestore ústavnoprávneho prieskumu, neutržateľné.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. mája 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu